

Barankay Lajos
1882—1965

Ez év január 14-én hunyt el Pécsen BARANKAY LAJOS neves pedagógus, jeles pedagógiai író. — 1882. február 20-án született Temesvárott. Elemi iskolai és gimnáziumi tanulmányait Makón, egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának magyar—német szakán végezte. 1906-ban tanári oklevelet, 1907-ben bölcsészdoktori diplomát szerzett. 1906-tól 1943-ig, nyugdíjba vonulásáig a pécsi felső kereskedelmi iskola tanára volt. Pedagógiai érdemei elismerésül a Magyar Pedagógiai Társaság 1927-ben rendes tagjává választotta. 1930-ban a kultuszminisztertől igazgatói címet kapott. 1935-ben a Pécsi Tudományegyetem „A magyar köznevelés története és problémái” c. tárgykörből magántanárrá habilitálta. 1936—1940-ig az egyetem bölcsészeti karán, majd a Bölcsészkar Szegedre vitele után 1949-ig a jogi karon tartott pedagógiai tárgyú kollégiumokat.

BARANKAY LAJOS kiterjedt pedagógiai irodalmi munkásságot fejtett ki. Tanulmányait alapos anyaggyűjtés, a történetiség szem előttartása, tárgyilagosság, formai igényesség jellemezte. Számos írása jelent meg különböző folyóiratokban, így 1945 előtt a Magyar Pedagógiában, a Pedagógiai Szemináriumban, a Nevelésügyi Szemlében, a Kereskedelmi Szakoktatásban, a Protestáns Szemlében, a Protes-

táns Tanügyi Szemlében, a Közgazdasági Szemlében, a felszabadulás után az Embernevelésben, a Köznevelésben. Több önállóan megjelent műve jelzi elmélyült és termékeny munkásságát:

Analógiás alakulások a határozókban (Pécs, 1906. Doktori értekezés); A nevelő hatás elmélete (Pécs, 1924); A nemzeti közszellem pedagógiája (Pécs, 1926. A Magyar Tudományos Akadémiától jutalmazott pályamű); A szaknevelés elméletének alakulása (Pécs, 1932); Magaviselet és személyiség az iskolában (Pécs, 1936).

Élete, utolsó évtizedében a reformkori népnevelés — egészében még feltáratlan problémáival foglalkozott s erről igyekezett átfogó képet adni kéziratban maradt munkájában. Ugyancsak kéziratban maradt ránk többek között „A népi gondolat jelentkezése nálunk Comenius korában” (1948), és „A magyar 48 kultúreredményei” — a székesfőváros 100 éves jubileumi pályázatán jutalommal kitüntetett műve (1948).

BARANKAY LAJOST végig a pedagógiai hivatás mélyeséges szeretete vezérelte. Munkakedvét és szellemi frissességét élete végéig megtartotta. Utolsó útjára a pécsi temetőbe hozzátartozói, barátai, tanítványai, tisztelői kísérték ki.

SIMON GYULA

ÉVFORDULÓI ÜNNEPSÉG AZ EÖTVÖS KOLLÉGIUMBAN

Szeptember 22-én ünnepelte az Eötvös József Kollégium megalapításának 70. évfordulóját. A kollégiumot a középiskolai tanárjelöltek számára hozták létre, hogy ott szak tudományaikban alaposan készülhessenek elő. A nagymúltú intézet fennállásától kezdve tudósok és tudós tanárok egész sorát adta a magyar tudomány és nevelés számára. Valóra tudta váltani alapítójának EÖTVÖS LORÁND-nak célkitűzését, „hogy növendékeinek ne csupán ismereteit gyárapítsa, hanem bennök a tudomány és műveltség iránti szeretetet fel-

keltse. Csak ez a tudányszeretet biztosítja a tanárnak hosszú pályáján a folytonos érdeklődést és csak ennek a tanárnak tanulói haladnak igazán, aki maga is halad.”

A jubileum alkalmából a mai kollégisták megkoszorúzták az alapító *Eötvös Lóránd*, *Bartoniek Géza*, *Gombocz Zoltán*, *Szabó Miklós*, *Lutler Tibor* volt igazgatók és *Tomasz Jenő* volt aligazgató sírját.

Az ünnepi ülésen *Tóth Gábor* igazgató megemlékezett a kollégium múltjáról, azokról a nagyszerű nevelőkről, akiknek munkája

nyomán bontakozott ki a kollégium szelleme; ért felnőtté az a kollégiumi hallgatóság, amely fiatal makacssággal követelte magának a szabad vélemény és gondolat jogát abban a korban, amikor szabad véleményről, szabad gondolatról nem beszélhettünk. Így alakult ki már a kollégium megindulásától az a szellem, amely az emberséget, a szabadság eszméjét, a munka szeretetét a legfontosabbnak tartotta.

Az ünnepség keretében a régi kollégisták a mai kollégistákkal találkoztak. A legidősebb korosztály nevében BÁRCZI GÉZA akadémikus, egyetemi tanár szólt a az ifjúsághoz. Méltatta BARTONTEK GÉZA, az első igazgató páratlan egyéniségét, és idézte a régi kollégium életét. BOGSCH LÁSZLÓ egyetemi tanár arról beszélt, hogy a nevelésnek, a nevelődésnek nagyszerű iskolája volt az állandó viták sorozata, ahol a humán és természettudományi szakos hallgatók együtt beszélhették meg problémáikat. KÖPECZI BÉLA egyetemi tanár, az MSZMP Központi Bizottsága Kulturális Osztályának vezetője a kollégium humanista, az emberiség igazi céljai iránti érzékeny szemléletét emelte ki, rámutatva a hallgatók racionális gondol-

kozásának kialakítására. A ráció dicsérete a mi időnkben is időszerű, amikor az irracionális újabb támadásra indul az élet minden területén. FÁBIÁN GYULA a Kortárs munkatársa azokról az időkről beszélt, amikor a régi kollégiumot megszüntették. 1958 óta ismét a régi, nagy hagyományok szellemében igyekeznek munkálkodni a kollégium. — PUSZTAR FERENC tanársegéd a mai ifjúság nevében szölt. Az ünnepséget SINKOVICS ISTVÁN egyetemi tanár, dékán zárta be, rámutatva a kollégiumi nevelés fontosságára.

A párt iránymutatása és kormányunk bőkezű gondoskodása lehetővé teszi, hogy szegény sorsú hallgatóink egyetemi munkájukat viszonylag gondtalanul végezzék és pályájukra alaposan készülhessenek fel. Úgy érezzük, a mi ifjúságunkra is vonatkoznak Eötvös Loránd szavai: „Tanulóifjaink valóban megérdemlik az ilyen róluk való gondoskodást, tanügyünk fejlődésének érdeke határozottan követeli azt, hiszen bármilyen lesz is a jövő iskolarendszere, ez az iskola jó csak akkor lehet, ha jó tanárok tanítanak benne.”

TÓTH GÁBOR

A PROGRAMOZOTT OKTATÁS PROBLÉMÁI

N. V. ALEKSZANDROV az OSZSZSZK művelődésügyi miniszterhelyettese értékelése*

A modern természettudományos forradalom jellegzetes sajátossága abban áll, hogy sok tudományágat ölel fel (a fizikát, kémiát, biológiát, matematikát, asztronómiát). Amíg a múltban a tudomány eredmények nem tükröződtek mindig észrevehetően a termelési technikán és technológián és csak elméleti területre korlátozódtak, addig napjainkban fordulatot idéznek elő a technikában. A korszerű tudomány meggyorsítja a technikai előrehaladást, közvetlenül termelő erővé alakul át.

A modern tudomány jellegzetes vonása a kutatások összetettsége. A kozmosz kutatása nem lehetséges fizika, kémia, biológia, technika nélkül. A biológia az élettani folyamatok kutatásának olyan területére lépett, ahol a fizikai, kémiai, kibernetikai módszerek alkalmazása elengedhetetlen. Összefüggések jöttek létre olyan tudományok között, amelyekről a közelmúltban még úgy látszott, hogy a tudásnak teljesen ellentétes sarkait alkotják, mint például a biológia és az asztronómia, a matematika és a nyelvészet, a fiziológia és a kibernetika, a géptan és a botanika között.

A modern fizika vezető szerepet játszik a tudomány egyetlen, egységes fejlődési láncában, mert annak kutatásai összefüggésben olynak le a más tudományág ak területén, így

például az automatika és a gépgyártás, a matematika és a kibernetika, a rádióelektronika, a kémia és a biológia terén végzett kutatásokkal.

A fizika, miközben fejlődik, maga is kutatási eszközöket ad a többi tudomány kezébe, új módszerekkel fegyverzi fel őket. Ezek az eszközök és módszerek emelik a kémia és biológia, a geológia és az orvostudomány, az asztronómia színvonalát. Az igen nagy teljesítményű elektronmikroszkópok megjelenésének következtében vált lehetségessé a régebben ismeretlen folyamatok kutatása, az élő sejt titkaiba való behatolás.

A nyomjelző atomok módszere tette lehetővé a geológusok számára, hogy meghatározhassák az ásványi kőzetek korát, a biológusok és a fiziológusok számára pedig, hogy tanulmányozhassák az anyagcserét, az emberi szervek funkcióit és az ember idegtevékenységét; ez tette lehetővé a mezőgazdasági tudományok számára, hogy meghatározhassák a növények tápanyagigényeit, az orvostudományok számára pedig, hogy a diagnosztikának és a gyógyításnak új eszközeire tegyenek szert.

A tudományok kölcsönös összefüggése az utóbbi két évtized folyamán teljesen új tudományágakat hozott létre, így például: az atom- és a magfizikát, a fizikai kémiát, a biofizikát, a bionikát, a kibernetikát, a sugár-

* Megjelent a Szovjetszka Pedagogika 1965. 6. számában.